

6. uge

Hovmod står for fald

Esajas' Bog kapitel 13 og 14

"Gud står de hovmodige imod, de ydmyge viser han nåde" 1 Pet 5,5.

Hovedtanke

Fordi Gud er barmhjertig, tager han sig af de undertrykte og bringer de hovmodige til fald.

Introduktion

Det er vigtigt for relationerne til andre mennesker, at man har et afbalanceret selvværd. Den, der ikke kan acceptere sig selv, har som oftest også svært ved at respektere andre. Men hvis man udelukkende fokuserer på sig selv, kan det have fatale følger. Først og fremmest for ens medmennesker, der ser sig ydmyget og nedgjort, men også for en selv. For hovmod står for fald.

Talemåden fra Ordsp 16,18 er for længst blevet en del af vores sprogbrug, fordi det er forbundet med stor livsvisdom. Dette bevingede ord advarer om et dybt fald. Når det sker, kan man næppe forvente medlidenhed. Tværtimod: Skadefryden venter lige om hjørnet.

Bibelen anser mennesker for hovmodige, når de i høj grad overvurderer sig selv og ikke anerkender nogen autoritet. Der er mange eksempler på, hvad der sker, når mennesker vil sætte sig i Guds sted.

Oversigt

Søndag	Gud forbarmer sig over sit folk	Es 14,1-3
Mandag	Spot over tyrannen	Es 14,4-8
Tirsdag	Indhentet af forgængeligheden	Es 14,9-11
Onsdag	Verdensherskerens fald, nekrolog	Es 14,12-15
Torsdag	Verdensherskerens fald, fortolkning	Es 14,12-15
Fredag	Forundring og glemsel	Es 14,16-23

Anbefalet læsning til denne uge: Es 13 og 14

Gud forbarmer sig over sit folk

Es 14,1-3

Hvor viser Gud sin barmhertighed overfor sit folk?

På hvilke områder anser jeg det for nødvendigt, at forholdene ændrer sig?

Forståelse

Mens Es 13 handler om dommen over Babylon, viser begyndelsen af kapitel 14, hvilke følger det har for Guds folk: Israel bliver befriet, og de landflygtige kan vende hjem. Hvorfor mon? Havde Israel gjort sig fortjent til det? Aldeles ikke. Alt dette skete, fordi Gud havde forbarmet sig over sit folk. Det hebraiske udsagnsord *raham* [רַחַם] (forbarme sig) udtrykker først og fremmest en moders velvilje, som hun viser sit barn. Med dette ord udtrykkes også, om den underlegne part i krigen skånes af sejrherrene eller ej (sml. Jer 21,7).

Den, der har brug for barmhertighed, er anvist på den "overlegnes" velvilje. Det står således klart, at Israel ikke har gjort sig fortjent til, at dets skæbne vendes på grund af omvendelse eller andre velgerninger. Det er Gud, der frivilligt har forpligtet sig til at tage sig af sit folk. Derfor tilbyder han dem nye livsvilkår.

Anvendelse

"Vi gavner os selv, når vi altid tænker på Guds gaver. Det styrker vores tro, så vi beder om mere og får mere. Vi har mere glæde af at få en lille velsignelse af Gud end af at læse om andre menneskers tro og oplevelser. Det menneske, som er taknemmelig for Guds nåde, vil blive som en frodig have. Han vil være sund og rask. Hans lys vil skinne i mørket, og Herrens herlighed vil skinne på ham" (Ellen White, *Vejen til et bedre Liv*, DB 2013, s. 56).

Refleksion

"Nåden er altid gratis, men aldrig forgæves" (Johannes Jourdan, 1923-2020).

I hvilke situationer kan denne sætning gavne mig?

Spot over tyrannen

Es 14,4-8

Hvem handler spottesangen om?

Hvordan kan satire nu til dags blive en del af forkyndelsen?

Forståelse

Verdensmagten Babylons undergang (kap. 13) bidrog til befrielsen af Jakobs efterkommere. Det skete efter erobringen ved perserkongen Kyros (539 f.Kr.). Han ødelagde godt nok ikke byen, men alligevel var det begyndelsen til enden for Babylon. Guds folk blev aldrig mere truet af dets herredømme.

Versemål og indholdets billeder viser, at versene 4b til 21 er en klagesang over en verdenshersker og hans riges undergang (sml. Mika 2,4; Hab 2,6). Dette afsnit bliver af bibelfortolkere anset for at være "ikke blot den mest overvældende digtning i Det Gamle Testamente, men også i verdenslitteraturen" (ATD, Otto Kaiser, *Der Prophet Jesaja*, Kap. 13-39, Göttingen 1973, 27).

Hvor en klagesang roser den afdøde, fremhæver han hans præstationer, sikrer ham et hæderværdigt minde og trøster de efterladte, er disse elementer vendt til det modsatte her. Der udbryder således jubel og glæde over tyrannens fald. Ved at knytte "sang" (ordret: sammenligning, talemåde, ordsprog) sammen med klagesang og vende de ellers anvendte udsagn til det modsatte, bliver sangen til en parodi og en spottesang.

Anvendelse

Som i de foregående vers formuleres også her et eskatologisk håb. Det er uden betydning, hvilken af Babylons konger, der her er tale om. I Bibelen bruges "Babylon" ofte til at betegne en magt, der bekæmper Guds folk, som længes efter dens undergang: Rom (1 Pet 5,13) og Guds modstander i Johannes' Åbenbaring (14,8; 16,19; 17,5; 18,2.10.21) Babylons endelige undergang sker ved Jesu genkomst.

Indhentet af forgængeligheden

Es 14,9-11

Hvordan vises det, at Babylons konges fald ikke kan overgås?

Hvilken rolle spiller overdrivelser i vores kultur?

Hvornår har vi tendens til at overdrive?

Forståelse

I form af et digt beskrives her, at tyrannens ankomst i dødsriget skaber stor opstandelse, selvom der i realiteten hersker total uvirksomhed der (Præd 9,5). Denne overdrivelse viser tydeligt, hvilken betydning man tilmåler den mægtiges fald. Med billedsprog afsløres og kompromitteres han: "Dødningskongerne" "hilser" på den nyankomne, hvis ry og rygte allerede ved dem, han dræbte, er nået til underverdenen.

"Dem, han dræbte, hilser den, der engang herskede over verden som tyrann og blev andres skæbne. Billedligt talt stødes nu det ondes magter fra 'tronen' på jorden for at stige ned i dødens skygge ... Babylons konge, der har dræbt så mange, ville selv blive dræbt" (SDA Bible Commentary, ty. oversættelse 4, 242).

Anvendelse

Her handler det uden tvivl om poesi, som ikke skal tages bogstaveligt. Der er tale om døde konger, der hilser den nye kollega velkommen i dødsriget, hvor maddiker og orme dækker ham. Lige så lidt som træer kan tale (v. 8), kan døde tale. Denne poetiske tekstform udtrykker, at en hovmodig konge vil blive ydmyget ligesom andre stolte herskere før ham. Det drejer sig altså ikke om en beskrivelse af de dødes tilstand, som skal forstås bogstaveligt. Disse vers beskriver ved hjælp af billeder alle menneskelige (og djævelske) magters forgængelighed.

Refleksion

"Tanken om alle jordiske tings forgængelighed er en kilde til uendelig sorg og en kilde til uendelig trøst" (Marie von Ebner-Eschenbach, østr. forfatter, 1830-1916).

Verdensherskerens fald – en nekrolog

Es 14,12-15

Hvordan beskrives kongens herredømme og fald?

Hvorledes kan man blive klar over, om en tekst skal forstås bogstaveligt eller billedligt?

Forståelse

Teksten taler om verdensherskerens ønske om at opnå en position, hvor ingen står over ham, end ikke Gud. Sådan noget kan kun planlægges af en, der fuldstændig har mistet forbindelsen til virkeligheden og alene er fascineret af sig selv. I historien findes der flere af den slags eksempler.

For eksempel lod Nebukadnesar billedstøtten af guld tilbede som en gud. Han truede dem med drastiske straffe, der nægtede at efterkomme den befalede hyldelse (Dan 3,5-6). Fra magtens tinde betragtede han stolt det, som han havde opnået. Han var beruset af det og priste sin "store magt" og "herlighed". Men Gud jog ham bort fra det menneskelige fællesskab, og han måtte leve et liv som kvæget på marken (Dan 4,26-29).

Esajas gør det klart: Den, der vil være Gud lig, må ned i den dybeste afgrund – det gælder også for et himmelsk væsen. Skarpere kan kontrasten ikke trækkes op. I teksten anvendes billedet af *morgenstjernen*. Den tindrende stjerne i den tidlige morgendæmring slukkes så snart, solen står op.

Faldet som følge af selvovertvurdering er også blevet tematiseret uden for Israel. Den græske digter Euripides fortæller i en myte om Phaeton, der var søn af solguden Helios. Da faderen tilbød ham at opfylde ét ønske, bad Phaeton om at måtte styre solvognen en hel dag. Men da han mistede tøjlerne og kom ud af sporet, forårsagede han en enorm ildebrand på jorden. Af faderguden Zeus blev han derfor dræbt med et lyn.

Refleksion

"Den, der stiger højt til hest, er en dårlig rytter" (Charles Tschopp, schw. forfatter, 1899-1982).

Verdensherskerens fald – en yderligere fortolkning

Es 14,12-15

Hvordan beskrives den faldne hersker?

Under hvilke omstændigheder er traditionelle fortolkninger en hjælp til at forstå bibelske tekster?

Forståelse

Luther oversatte det hebraiske udtryk *helel ben-sahar* med morgenstjerne. Vulgata, den latinske oversættelse af GT, anvender her udtrykket *Lucifer* (lysbærer). "Ordet, som det her er brugt, ser ud til at være anvendt om Satan af Tertullian, Hieronimus og andre tidlige kirkefædre som de første. I middelalderen var det almindeligt anvendt på denne måde" (SDA Bible Commentary, ty. oversættelse 4, 242).

Opfattelsen af, at Es 14,12-15 beskriver Satans fald i forhistorisk tid, opstod således først i det 3.-4. årh. e.Kr. "Det bør anerkendes, at forfatterne til Ez 28 og Es 14 ikke først og fremmest havde til hensigt at beskrive den frafaldne Lucifers fald og karakter. Profeterne talte om Israels historiske fjender." Og alligevel: "En fortolkning med overført betydning synes nærliggende. Kongerne i Tyrus og Babylon, der er portrætteret med særdeles menneskelige egenskaber, viser egoisme og stolthed, hvilket også var årsagen til synd. På denne måde sammenligner profeterne dem med Lucifer" (George Knight: *My Gripe with God*, Hagerstown, MD, 1990, 143).

Anvendelse

Fra det engelske kolonialherredømmes tid berettes om følgende begivenhed: En englænder gjorde sig umage med at forklare en indianer, hvor stort det britiske imperium var. Han sagde: "Solen går aldrig ned over dette rige. Forstår du, hvad det betyder?" – "Ja da," svarede indianeren, "det betyder, at Gud hele døgnet rundt bliver nødt til at lyse ind i jeres mørke gerninger!"

Forundring og glemsel

Es 14,16-23

Hvordan beskrives "Lucifers" skæbne?

Hvordan påvirkes jeg af disse dramatiske udtryk?

Forståelse

Den tidligere så frygtede fjende hånes. I sin død og grav mister han sit ry og sin herlighed. Hans lig kastes i en stenfyldt afgrund.

Anvendelse

Disse vers synes også at have eskatologiske dimensioner. Nogle kapitler senere beskriver Esajas, at også menneskets sidste fjende, døden, besejres (25,8). Det er et håb, som tages op i Det Nye Testamente, og som i Johannes' Åbenbaring udtrykkes på denne måde: "Han vil tørre hver tåre af deres øjne, og døden skal ikke være mere, ej heller sorg, ej heller skrig, ej heller pine skal være mere. Thi det, der var før, er forsvundet" (21,4).

Resumé

Hovmod står for fald. Det er spottesangens budskab om Babylons konge. Sådan kommer det til at gå enhver skabning, der hæver sig over Gud.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 Hovmod står for fald.

Hvorfor hælder nogle mennesker til at overvurdere sig selv?

2 Es 14,1-4

På grund af hovmod faldt Israel. Hvad var årsagen? Hvordan fik Gud situationen vendt?

 Es 14,9-12

3 **Hvad skal denne illustration formidle? Hvad siger den os i dag?
Hvorfor er det farligt at overvurdere sig selv?**

3 Es 14,13-15

Ønsket om at være Gud lig synes at være en fristelse for engle såvel som for mennesker. Hvordan kan denne fristelse undgås?

5 Adventistkristne *venter* på, at Jesus med genkomsten fjerner denne jords tyranner og skaber retfærdighed.

Hvad betyder dette håb for jer her og nu?